

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВЗ9.ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ

КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Освітня програма Початкова освіта
Перший (бакалаврський) освітній рівень

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від 30.09.2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ВЗ9. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА
Викладач (-і)	Волощук Галина Михайлівна
Контактний телефон викладача	0982532511
Е-mail викладача	galia.voloschuk@ukr.net
Формат дисципліни	Лекції, практичні, самостійна робота
Обсяг дисципліни	90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Очні консультації: щовівторка з 13.30. Он-лайн консультації: у спеціальній групі Вайбер
<p>2. Анотація до курсу</p> <p>Дисципліна «Основи формування комунікативної компетентності молодшого школяра» вивчається студентами спеціальності «Початкова освіта» на четвертому курсі у восьмому семестрі і має на меті удосконалення комунікативних умінь і навичок студентів з огляду на обраний ними фах вчителя початкових класів.</p> <p>Це складова частина гуманітарних дисциплін, вона передбачає розвиток комунікативної компетентності майбутніх педагогів, підвищення рівня їхньої етичної взаємодії з учнями, формування комунікативної спрямованості у студентів, курс покликаний допомагати становленню сучасного педагога, котрий розвивається і формується в умовах сучасного освітнього простору.</p> <p>Курс - самостійний навчальний предмет, що базується на мовознавчих курсах «Сучасна українська мова з практикумом», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», а також відповідних курсах з педагогіки та психології і має на меті систематизувати й узагальнити знання студентів з дисциплін мовного та психолого-педагогічного циклів, поглибити і розширити їхню вербальну майстерність, уміння розв'язувати педагогічні завдання, моделювати педагогічні комунікативні ситуації. Майстерне володіння живим розповідним словом – незамінний чинник потужної мотивації учнів до активної пізнавальної діяльності, безумовний засіб</p>	

переконання й впливу на розум і почуття вихованців.

3. Мета та цілі курсу

Мета - розвиток комунікативної компетентності майбутніх педагогів, підвищення рівня їхньої етичної взаємодії з учнями, формування комунікативної спрямованості у студентів, покликаний допомагати становленню сучасного педагога, котрий розвивається і формується в умовах сучасного освітнього простору.

Цілі - оволодіння системою комунікативних знань, умінь, що забезпечують реалізацію функцій, покладених на педагога, здійснення майбутніми фахівцями професійно-педагогічної комунікації на високому якісному рівні, можливість самореалізації й самовдосконалення студентів через вербальні, невербальні засоби комунікації з точки зору педагогічної діяльності.

4. Результати навчання (компетентності)

СК – 3.1. Дидактична. Здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці початкової школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту і процесу навчання молодших учнів, у тому числі ґрунтовних знань про сучасні теорії навчання, гнучкого володіння методами навчання; спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання, адекватні дидактичній ситуації.

СК – 3.2. Виховна. Здатність випускника до здійснення виховної діяльності з молодшими школярами; здатність до планування, проектування й аналізу виховного процесу початкової школи як цілісної педагогічної системи, яка включає мету, завдання, зміст, методи, прийоми, педагогічні засоби, форми організації, діяльність вихователя й вихованців; спрямованість на досягнення відповідних результатів; здатність ефективно використовувати виховний потенціал уроків і занять з учнями в позаурочний час тощо.

СК – 5.2. Вербально-логічна. Здатність педагога володіти доцільними формами вербального професійного спілкування в колективі, сприймати, осмислювати й відтворювати зміст і основну думку усних і письмових висловлювань, коригувати власне й чуже мовлення; здатність опрацьовувати, групувати навчальну інформацію, адекватно усвідомлювати комунікативний сенс повідомлень, запам'ятовувати й у разі необхідності актуалізовувати в пам'яті професійні знання, фактичні дані, навчальну інформацію.

СК – 5.3. Інтерактивна. Здатність педагога організовувати ефективну спільну навчально-виховну діяльність і педагогічне спілкування; здатність співпрацювати для досягнення поставленої мети, знаходячи при цьому шляхи взаємодії зі всіма суб'єктами навчально-виховного середовища.

СК – 5.5. Технічна. Здатність викладача забезпечити процесуальний бік педагогічного спілкування; володіння технікою педагогічного спілкування з суб'єктами навчально-виховного середовища.

РН2 Здатність визначати мету, завдання, зміст, методи, організаційні форми й засоби початкової освіти, суть процесів виховання, навчання й розвитку учнів початкової школи (педагогічна компетентність + ПКК); структуру календарно-тематичного планування, особливості ведення журналу обліку успішності учнів. Знати специфіку виховної роботи на уроках й у позаурочній діяльності.

РН4 Здатність застосовувати закономірності та теорію процесу навчального пізнання, сучасні навчальні технології.

РН5 Здатність визначати сутність методичних систем навчання учнів початкової школи освітніх галузей/змістових ліній, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

РН6 Здатність до застосування нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державного стандарту початкової освіти, навчальних програм предметів, які вивчаються в початковій школі, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

РН7 Здатність застосовувати знання, уміння й навички, що становлять теоретичну основу освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти, під час розв'язування навчально-пізнавальних і професійно-зорієнтованих задач.

РН8 Уміння проектувати процес навчання з предмету у вигляді календарно-тематичного планування для певного класу, теми.

РН9 Здатність до моделювання процесу навчання учнів початкової школи певного предмету: розробляти проекти уроків та їхні фрагменти, методику роботи над окремими видами завдань, створювати методику підготовчої роботи, ознайомлення та формування уявлень і понять, вмінь та навичок з метою опанування учнями певних елементів змісту програми.

РН10 Уміння проводити моніторинг якості навчальних досягнень учнів з певної теми. Здійснювати контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів згідно з критеріями оцінювання та у відповідності до Державних вимог до рівня навчальних досягнень учнів, визначених у програмі з певного предмету.

РН11 Здатність до проведення уроків в початковій школі, аналізу уроку щодо досягнення його мети й завдань, оцінювати ефективність застосованих форм, методів, засобів і технологій.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий
Сьомий	Початкова освіта	Четвертий	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Модуль 1. Тема 1 Поняття про комунікацію. Предмет і завдання курсу. Комунікація як основа життєдіяльності людини. Комунікація і спілкування як	Лекція-діалог, практичне заняття	Бацевич Ф.С. Основи комунікативної л і2. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с. 3.Калмикова Л.О. Формування	Індивідуальні завдання – повідомлення 1.«Етапи мовленнєвого розвитку дитини». 2 «Чинники, що впливають на мовленнєвий розвиток дошкільнят і	Максимальна оцінка – 2, 5	тиждень

мовленнєві поняття. Мовленнєвий розвиток дитини. Чинники, що впливають на мовленнєвий розвиток дошкільнят і молодших школярів.		мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти: навч. пос. Київ: НМЦВО, 2003. 320с.	молодших школярів». (5 год.)		
Тема 2. 1. Педагогічне спілкування як складова педагогічної комунікації. Педагогічне спілкування. Особливості та функції педагогічного спілкування. Поняття “комунікативна компетенція”. Складові комунікативної компетентності педагога. Види і жанри мовленнєвої діяльності педагога.	Лекція-бесіда; 2 практичних. Створення і представлення проєктів	1. Волкова Н.П. Педагогічні комунікації: Практ. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2005. 128с. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с. 3. Оліяр М.П. Зміст та структура комунікативно-стратегічної компетентності вчителя початкових класів // lib.pnu.edu.ua	1. За працями В. Сухомлинського «Слово про слово», «Як любити дітей» «Серце віддаю дітям» і Януша Корчака «Як любити дітей» визначить основні правила професійної комунікації вчителя (10 год.) 2 Створити проєкт «Комунікативний портрет учителя початкових класів» (5 год.)	Максимальна оцінка – 5 5	2 тижні
Тема 3. Комунікативні стратегії і тактики в педагогічній діяльності вчителя початкової школи. Комунікативні стратегії і тактики: суть і взаємодія. Мовленнєвий акт Соціально-психологічний клімат під час педагогічного спілкування.	Проблема на лекція, 2 практичних (з елементами візуалізації)	1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с. 2. <u>Оліяр М.П.</u> Комунікативно-стратегічна компетентність майбутніх учителів початкових класів як складова їх педагогічної культури // Теоретичні питання культури, освіти та виховання. 2012. № 46. С. 35-40. HYPERLINK "http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF="	Проаналізуйте 1. народну казку «Колобок», «Ріпка», «Бременські музиканти» у руслі комунікативних стратегій і тактик, викладіть свої думки, висновки у творі-роздумі. (5 год.) 2. проаналізуйте ситуації з власного досвіду, розвиток і результат яких залежав від дотримання / недотримання культури спілкування, культури слухання. (5 год.)	Максимальна оцінка – 5 5	два тижні

		3. Оліяр М. П. Навчально-методичний супровід формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. 2016. № 2. С. 149-153. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2016_2_30			
Тема 4 Проблема конфліктів у спілкуванні. Педагогічні конфлікти, їх характеристика, основні види. Конфлікти між учителями та учнями. Причини і функції учнівських конфліктів. Поняття про психологічну безпеку освітнього середовища. Управління конфліктом.	Лекція (з елементами прес-конференції), Практична дискусія	1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с. 2. Адель Фабер і Елейн Мазліш Як слухати, щоб діти з нами говорили. Як говорити, щоб діти нас слухали / Пер. О. Мандрика. Львів: Свічадо, 2010. 300 с.	Перегляньте художній фільм режисера Ролана Бикова «Опудало» («Чучело») (1983, СРСР, в головних ролях Крістіна Орбакайте, Юрій Нікулін, Олена Санаєва). Проаналізуйте проблеми взаємодії в учнівському колективі і учнів та педагогів. Охарактеризуйте позицію директора школи та визначити шляхи вирішення у навчальному закладі (10 год.)	Максимальна оцінка - 10	
Модуль 2. Тема 1/ 5 Мовленнєвий етикет і культура спілкування вчителя. Мовленнєві моделі взаємодії суб'єктів педагогічної комунікації. Вербальні засоби комунікативної діяльності педагога. 3. Комп'ютерна комунікація в освіті.	Лекція-бесіда, 2 практичних заняття	1. Бобир О. В. Етикет учителя: навч.-метод. посіб. К.: Слово, 2009. 2. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 256 с.	1. Опрацюйте книгу Адель Фабер і Елейн Мазліш «Як слухати, щоб діти з нами говорили. Як говорити, щоб діти нас слухали» чи будь-якою іншою з цього ж тематичного спрямування. Проаналізувавши поради авторів з проекцією на власний досвід спілкування, напишіть відгук на цю книгу (10 год.). 2. Активна участь у круглому столі «Конфлікти у спілкуванні і способи протидії»	Максимальна оцінка – 5 5	два тижні

			(5 год.)		
Тема 2/ 6 Невербальна комунікація вчителя Поняття невербальної комунікації. Зовнішній вигляд і поведінка педагога. Екстралінгвістичні і просодичні засоби комунікації.	Лекція-прес-конференція, практичне	1. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с. 2. Томан І. Мистецтво говорити. Пер. с чес., 2-е вид. – К.: Політвидав України, 1989. – 293 с.	Підготуйте повідомлення про способи привернути увагу співрозмовника (5 год.).	Максимальна оцінка – 2, 5	два тижні

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Вид контролю – залік. Максимальна оцінка – 100 балів (оцінки за практичні заняття – 45 балів, за контрольну роботу – 10 балів, за самостійну роботу – 45 балів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Підготуйте повідомлення про етапи і чинники розвитку дитини – 2, 5 б. - За працями В. Сухомлинського «Слово про слово», «Як любити дітей» «Серце віддаю дітям» і Януша Корчака «Як любити дітей» визначте основні правила професійної комунікації вчителя – 5 б. - проаналізуйте казки «Колобок», «Ріпка», «Бременські музиканти» у руслі комунікативних стратегій і тактик, викладіть свої думки, висновки у творі-роздумі – 5 б. - есе-рефлексія за фільмом «Опудало» - 10 б. - тези за книгою Адель Фабер і Елейн Мазліш «Як слухати, щоб діти з нами говорили. Як говорити, щоб діти нас слухали» чи за будь-якою іншою книгою цього ж тематичного спрямування. Проаналізувавши поради авторів з проєкцією на власний досвід спілкування, напишіть відгук на цю книгу – 5 б. - активна участь у круглому столі «Конфлікти у спілкуванні і способи протидії» - 10 б. - підготуйте повідомлення про способи привернути увагу співрозмовника – 2, 5 б. <p>На кожне практичне заняття студент повинен виконати всю передбачену самостійну роботу. Оцінюється якість та оригінальність виконання самостійної роботи. Дедлайн – практичне заняття.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Ви повинні виконати контрольну роботу, що складається з теоретичного і практичного питань, а також творчого завдання і оцінюється у 10 балів: перших 2 завдання – по 3 бали, 3-є завдання – 4 бали. Оцінюється якість та оригінальність наведених вами</p>

	аргументів. Усі повинні обов'язково виконати контрольну роботу, а її відсутність з будь-яких причин не може бути виправданням.
Семінарські заняття	Не передбачені
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань

7. Політика курсу

Від Вас під час аудиторних занять і при виконанні творчих завдань очікуються активність та комунікабельність, здатність до креативу та самостійної пошукової діяльності.

Лекційні заняття ви можете не відпрацьовувати, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Ваша присутність на практичних заняттях, контрольній роботі та заліку є обов'язковою. Пропуски практичних занять відпрацьовуються наступним чином: опрацювання теми, а також виконання вправ і творчих завдань із теми. І тільки відпрацювавши мінімум 50 % занять, ви можете бути допущені до складання заліку.

Обов'язковим є для отримання заліку відвідування більш 50% занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

Під час аудиторних занять можете користуватися мобільним телефоном, ноутбуком чи планшетом як засобами підключення до Інтернету, а також для оприлюднення власних презентацій, використання електронних текстів і т.п.

8. Рекомендована література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К. : Академія, 2009. 376 с.
2. Бобир О. В. Етикет учителя: навч.-метод. посіб. К.: Слово, 2009. 216 с.
3. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2005. 336 с.
4. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 256 с.
5. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с.
6. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації. К.: Академія, 2010. 312 с.

Додаткова література

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. К., 2004. 470 с.
2. Адель Фабер і Елейн Мазліш Як слухати, щоб діти з нами говорили. Як говорити, щоб діти нас слухали / Пер. О. Мандрика. Львів: Свічадо, 2010. 300 с.
3. Барановська Л. Сутність основних знань, умінь і навичок вербального спілкування // Дивослово. 2000. №5. С. 23-28.
4. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної девіатології. Л.: Львівський національний ун-

т ім. Івана Франка, 2000. 236 с.

5. Васянович Г. П. Морально-правова відповідальність педагога (теоретико-методологічний аспект): монографія. 2-ге вид. Львів, 2002. 232 с.

6. Волкова Н.П. Педагогічні комунікації: інноваційні методи навчання: навч. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2004. 52с.

7. Волкова Н.П. Педагогічні комунікації: Практ. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2005. 128с.

8. Гайдаєнко І. Канали комунікації та лексичні засоби їх вираження (на матеріалі назв чуттєвої сфери) // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія "Лінгвістика": Зб. наук. пр. Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. Випуск 5. С. 174-180.

9. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. С. 341-342.

10. Горох Г.В., Карпалюк В. С. Комунікативна лінгвістика: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2009. 283 с.

11. Жовтобрюх В.Ф., Муромцева О.Г. Культура мови вчителя : Курс лекцій / за ред. О.Г. Муромцевої. Х.: Гриф, 1998. 208 с.

12. Загнітко А.П., Домрачева І.Р. Основи мовленнєвої діяльності. Донецьк: Вид-во донец. ун-та, 2001. 56 с.

13. Калмикова Л.О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти: навч. пос. Київ: НМЦВО, 2003. 320с.

14. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. пос. для студентів ВНЗ. К.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, 2008. 235 с.

15. Карнегі Дейл «Як здобувати друзів і впливати на людей» КМ-БУКС, 2017.256 с.

16. Кінг Патрік «Стратегії і тактики спілкування», Книголав. 2017. 128 с.

17. Корчак Януш Як любити дітей. КСД, 2016. 208 с.

18. Нечепоренко Л.С. Методологічні засади теорії і практики педагогічної майстерності: Монографія. Харків: Видав. центр ХНУ, 2004.128 с.

19. Оліяр М.П. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до комунікативно-стратегічної діяльності // Science and Education a New Dimension. Pedagogy

20. Оліяр М.П. Теорія і практика формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів: монографія. Івано-Франківськ: Сімік, 2015. 500 с.

21. Педагогічна майстерність : [підручник] /І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А.Зязюна. [2-ге вид., доп. іпереробл.]. К.: Вища шк., 2004. 422с.

22. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / за ред. О.А.Кучерук. Київ : КНТ, 2016. 258 с.

23. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посіб. Львів., 2001. 214 с.

24. Сагач Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навч. посібник Київ : Зоря, 2003. 287с.

25. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посібник Київ: «Академвидав», 2010.

26. Сербенська О. Культура усного мовлення: практикум: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.

27. Стахів М. Український комунікативний етикет: Навчально-методичний посібник. К.: Знання, 2008. 245 с.

28. Сухомлинський В.О. Слово вчителя в моральному вихованні // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. К.: Рад. школа, 1977. Т. 5. С. 321 – 330.
29. Сухомлинський В.О. Слово про слово // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В
30. Томан І. Мистецтво говорити. Пер. с чес., 2-е вид. – К.: Політвидав України, 1989. – 293 с.
31. Уварова А.М. Формування риторичної майстерності майбутнього вчителя: Навч.-метод. пос. для пед. ун-тів. Суми: СумДПУ, 2007. 132 с.
32. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів: навчальний посібник. К.: Основа, 2002. 380с.
33. Чмут Т., Чайка Г. Вербальні засоби спілкування та мовленнєвий етикет // Етика ділового спілкування. – К., 2002. – С. 107-117.
34. Якубовська О.М., Гапійчук І.М. Основи дидактичної емоційної взаємодії: Навч.-метод. посібник до спецкурсу. Вінниця: Велес, 2001. 108 с.

Інформаційні ресурси

1. Басюк Н. Комунікативна культура педагога вищої школи як головний аспект педагогічного спілкування. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/20252/1/Basjuk1.pdf>
  2. Державний стандарт початкової освіти
1. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. 1-2 класи. URL: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/1tipova-osvitnya-programa-rozroblena-pid-kerivnitstvom-oya-savchenko.docx>
  2. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. 3-4 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/10/tipova-osvitnya-programa-3-4-klas-proekt-1.docx>
  3. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. Цикл І. URL: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/tipovaosvitnyaprograma-1.doc>
  4. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. Цикл ІІ. Проект. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/10/programa-3-4-proekt-2.doc>

**Викладач : кандидат філологічних наук, викладач кафедри філології
Коломийського навчально-наукового інституту Волощук Г.М.**